

Piotrków moje miasto. 27.04.2020 r.

Trochę historii.

Piotrków Trybunalski - miasto położone w środkowej części Wyżyny Łódzkiej, na pograniczu historycznych dzielnic państwa polskiego, liczy obecnie ok. 80 tysięcy mieszkańców i zajmuje obszar o powierzchni 68 km². Legenda przypisuje założenie miasta, żyjącemu w I połowie XII wieku, potężnemu możnowładcy polskiemu Piotrowi Duninowi zwanemu Włostowicem, który pokutując za czyn nierycerski, miał w Polsce wybudować 77 kościołów, w tym najstarszy kościół w Piotrkowie pod wezwaniem św. Jakuba. To od jego imienia ma pochodzić patronimiczna nazwa miasta, której drugi człon: Trybunalski, został nadany w czasach nowożytnych dla upamiętnienia Trybunału Koronnego - najwyższego sądu dawnej Rzeczypospolitej - mającego tutaj swoją siedzibę przez 214 lat, poczynając od 1578 roku aż do katastrofy państwa polskiego u schyłku XVIII wieku. Historyczne początki Piotrkowa nie są znane, a pierwsza informacja o nim spotkana w źródłach historycznych, pochodzi z przywileju księcia krakowskiego wystawionego w 1217 roku, który potwierdza wyrok sądu książęcego, korzystny dla położonego blisko, nad Pilicą, klasztoru cystersów w Sulejowie.

W ciągu XIII wieku Piotrków rozwinął się w znaczną i ludną osadę, gdzie władcy księstw łęczyckiego i sieradzkiego zwoływali zjazdy rycerskie i odbywali sądy, w czasach, gdy władca był najwyższym sędzią swoich poddanych. Prawdopodobnie w trakcie jednego z takich zjazdów, który w roku 1291 zwołał tutaj książę sieradzki Władysław Łokietek, Piotrków otrzymał przywilej

lokacyjny i prawo miejskie, bowiem w początkach XIV wieku, co wynika z dokumentów książęcych, był już miastem i cieszył się opieką władcy. Niestety pierwsze dokumenty miejskie Piotrkowa uległy zniszczeniu około 1400 roku, kiedy wielki pożar zniszczył zabudowę i naruszył mury miejskie stawiane w II połowie XIV wieku za panowania Kazimierza Wielkiego. Wtedy także zbudowana została Fara - najstarszy z piotrkowskich kościołów, którego mury były świadkami wydarzeń mających znaczenie dla królestwa polskiego, tu bowiem uroczystymi nabożeństwami zaczynały się w XV i XVI wieku zjazdy generalne szlachty polskiej i obrady sejmowe, a później sesje Trybunału Koronnego. Tu rozpoczynali swoje rządy, obierani władcami na sejmach elekcyjnych, potomkowie Władysława Jagiełły, który w 1404 roku potwierdził wszystkie dawne przywileje Piotrkowa i nadał jego mieszkańcom prawo magdeburskie, zapewniające samorząd i królewską opiekę. Tu składali pierwsze hołdy władcom Rzeczypospolitej wielcy mistrzowie Zakonu Krzyżackiego.

PIOTRKÓW KOLEBKĄ PARLAMENTARYZMU I DEMOKRACJI

Według najnowszych badań prof. Wacława Uruszczaka, wybitnego historyka prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, pierwsze posiedzenie Sejmu w Piotrkowie odbyło się 25 lat wcześniej niż pierwotnie sądzono. Jak podaje Centrum Informacyjne Sejmu, 9 października 1468 r. w Piotrkowie zebrani reprezentanci szlacheccy po raz pierwszy obradowali oddzielnie, jako osobna izba poselska.

Zebranie się na Sejmie Walnym posłów, wybranych

wcześniej na sejmikach ziemskich (reprezentujących tym samym cały stan szlachecki) i wyposażonych w instrukcję poselską oraz obradujących oddzielnie jako osobna izba poselska, pozwala uznać ten Sejm Walny za początek polskiego parlamentaryzmu.

Na zjeździe generalnym zwołanym do Piotrkowa przez króla Jana Olbrachta w styczniu 1493 roku nastąpiło ostateczne ustalenie kształtu parlamentu polskiego z podziałem na Izby Senacką i Poselską. Te wydarzenia powodowały, że Piotrków był w tym okresie drugą - polityczną stolicą królestwa. Nic dziwnego, że wieki XV i XVI to najlepszy okres w dziejach miasta, które pomimo trapiących je klęsk żywiołowych, pod koniec XVI wieku liczyło ponad 3000 mieszkańców w obrębie murów miejskich i na rozległych przedmieściach. Upadek miasta przyniosły dopiero klęski żywiołowe i skutki wojen ze Szwecją toczonych w XVII i początkach XVIII wieku. Wielki pożar we wrześniu 1786 roku zniszczył barokową zabudowę Starego Miasta, które odbudowane w początkach XIX wieku, zachowało tylko średniowieczny układ urbanistyczny i zabytkowe kościoły. Miejskie mury obronne, które utraciły swoje znaczenie i były w złym stanie technicznym, zostały rozebrane przed 1827 rokiem, a ratusz - dawna siedziba Trybunału Koronnego po 1867 roku z polecenia władz gubernialnych. W tym trudnym dla miasta okresie pewnego splendoru dodawały mu, powstałe w na przełomie XVII i XVIII wieku, kolegia jezuitów i pijarów kształcące młodzież szlachecką ze znacznej połaci kraju. W XVIII wieku pobierali tu nauki ludzie, którzy zapisali się w historii Polski jako ważne postacie życia politycznego i naukowego jak Stanisław Konarski - reformator oświaty, lub Tomasz Maruszewski i Stanisław Małachowski współtwórcy Konstytucji 3 Maja.

W okresie rozbiorów, Piotrków uzyskał możliwości rozwoju i odzyskał w pewnym stopniu dawne znaczenie po przeprowadzeniu przez miasto w 1846 roku pierwszej w Polsce linii kolei tzw. warszawsko-wiedeńskiej i posadowieniu tutaj siedziby władz utworzonej w 1867 roku guberni piotrkowskiej, która funkcjonowała do wybuchu I wojny światowej. W tym okresie powiększony został kilkakrotnie obszar zabudowy miejskiej Piotrkowa,

powstało nowe centrum pomiędzy Starym Miastem i linią kolejową, rozwinęły się zakłady przemysłowe, a ludność miasta wzrosła do 40 tys.

W okresie I wojny światowej, Piotrków znajdując się pod okupacją austro-węgierską, ponownie zyskał znaczenie ośrodka politycznego, będąc miejscem szczególnie ożywionej działalności patriotycznej i rekrutacji Legionów Polskich. Tutaj mieściły się Departament Wojskowy Naczelnego Komitetu Narodowego, Komenda Legionów Polskich, działały szpitale i szkoły wojskowe, a piotrkowskie drukarnie wydawały tysiące publikacji, które rozchodziły się na cały okupowany kraj.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku, Piotrków jako miasto powiatowe w województwie łódzkim, stracił swoje dotychczasowe znaczenie centrum administracyjnego i ośrodka politycznego.

Najważniejsze wydarzenia:

VIII w. – pierwsze osady ludności słowiańskiej.

1217 – pierwsza pisemna wzmianka o Piotrkowie (dokument Leszka Białego dla opactwa cystersów w Sulejowie).

1262 – włączenie Piotrkowa do Księstwa Sieradzkiego.

XIII/XIV w. – prawa miejskie (dokładna data nieznana z powodu zniszczenia odpowiedniego aktu).

1313 – Władysław Łokietek określa Piotrków jako miasto.

1346-1347 – spisano statuty piotrkowskie.

1404 – odnowienie praw miejskich przez Władysława Jagiełłę.

1442-1628 – miejsce odbywania synodów prowincji gnieźnieńskiej.

1467 – ratyfikacja pokoju toruńskiego.

9 października 1468 r. - zebrani reprezentanci szlacheccy po raz pierwszy obradowali oddzielnie, jako osobna izba poselska. Data uznawana za początek polskiego parlamentaryzmu.

1469 1 grudnia – na sejmie wielki mistrz Henryk VI Reuss von Plauen złożył hołd lenny Kazimierzowi IV Jagiellończykowi.

1470 20 listopada – na sejmie wielki mistrz Henryk VII Reffle von Richtenberg złożył hołd lenny Kazimierzowi IV Jagiellończykowi.

1493 – pierwsze posiedzenie dwuizbowego parlamentu w Piotrkowie.

1578 – utworzenie Trybunału Koronnego dla Wielkopolski.

1655 i 1657 – zajęcie miasta przez wojska szwedzkie (potop szwedzki).

1702 – ponowne zajęcie miasta przez wojska szwedzkie (III wojna północna).

1793 – II rozbiór Polski, włączenie Piotrkowa do zaboru pruskiego tzw. Prusy Południowe).

1807 – włączenie Piotrkowa do Księstwa Warszawskiego (departament kaliski).

1815 – włączenie Piotrkowa do Królestwa Polskiego (województwo kaliskie).

1846 2 września – odjazd pierwszego pociągu Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej z dworca piotrkowskiego.

1867 13 stycznia – utworzenie guberni piotrkowskiej, obejmującej m.in. Łódź, Częstochowę i Zagłębie Dąbrowskie.

1873 5 stycznia – rozpoczęcie wydawania "Tygodnia".

1905 1 lutego – początek strajku szkolnego.

1914 – w pierwszych miesiącach I wojny światowej Piotrków kilkakrotnie opanowywały wojska niemieckie i ponownie rosyjskie, ostatecznie zajęty w grudniu przez wojska austriackie.

1915 – umiejscowienie w Piotrkowie siedziby Departamentu Wojskowego Naczelnego Komitetu Narodowego, największy w historii rozwój piotrkowskiego ośrodka wydawniczo-prasowego.

1918 2-5 listopada – rozbrojenie okupantów austriackich.

1919 2 sierpnia – włączenie Piotrkowa do województwa łódzkiego.

1939 : w dniach 2-4 września nieustanne bombardowania miasta. Zniszczono około 200 budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej,

5 września Bitwa pod Piotrkowem Trybunalskim i zajęcie miasta przez Wehrmacht, początek okupacji hitlerowskiej.

(wg różnych źródeł: 30 września, 5 lub 8 października) – utworzenie pierwszego getta żydowskiego w okupowanej Europie.

26 października włączenie Piotrkowa do Generalnego Gubernatorstwa.

1942 14-29 października – likwidacja getta piotrkowskiego (ok. 20 tys. Żydów wywieziono do obozu zagłady w Treblince, 3500 pozostało w tzw. "małym getcie", zlikwidowanym w 1944).

1945 18 stycznia – wkroczenie do Piotrkowa Armii Czerwonej i Wojska Polskiego. Wyzwolenie Piotrkowa uczczono w Moskwie 20 salwami.

Piotrków siedzibą istniejącej do 1953 wiejskiej gminy Uszczyn.

1967 11 czerwca – Rada Państwa nadaje miastu, w roku 750 lecia jego istnienia, Order Sztandaru Pracy I klasy za „zasługi w rewolucyjnym ruchu robotniczym i w walce z hitlerowskim okupantem oraz w uznaniu wkładu w budownictwo socjalistyczne”.

1973 – 1977 – Piotrków siedzibą gminy wiejskiej Piotrków Trybunalski.

1975 1 czerwca – utworzenie województwa piotrkowskiego.

1979 9 września – Dożynki Centralne z udziałem I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka.

Rozbudowa miasta m.in. stadionu i amfiteatru miejskiego oraz budowa węzła na Gierkówece.

1981 - IV Śmigłowcowe Mistrzostwa Świata,

utworzenie Wydziału Zamiejscowego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach.

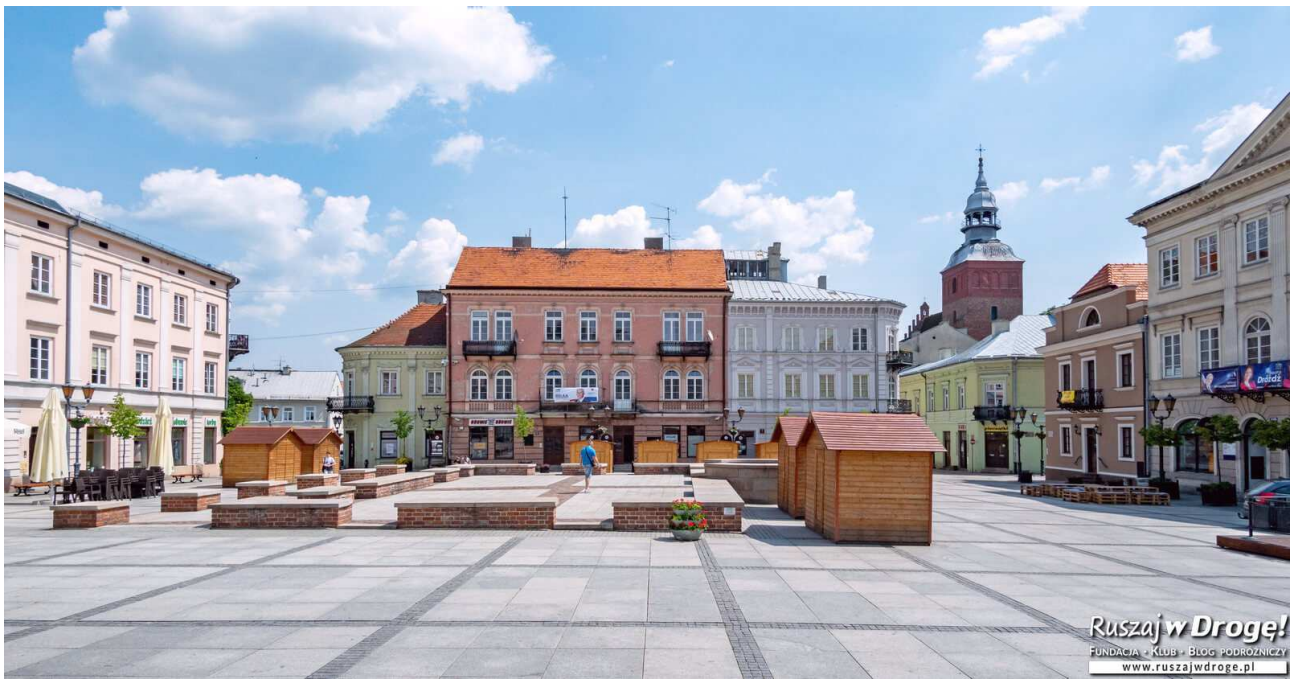
1985 – pierwsze w Polsce mistrzostwa breakdance.

1997 – przekształcenie Wydziału Zamiejscowego WSP w Filię WSP (od 2000 filia Akademii Świętokrzyskiej, od 2008 filia Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach).

1999 1 stycznia – likwidacja województwa piotrkowskiego, ponowne wejście Piotrkowa w skład województwa łódzkiego.

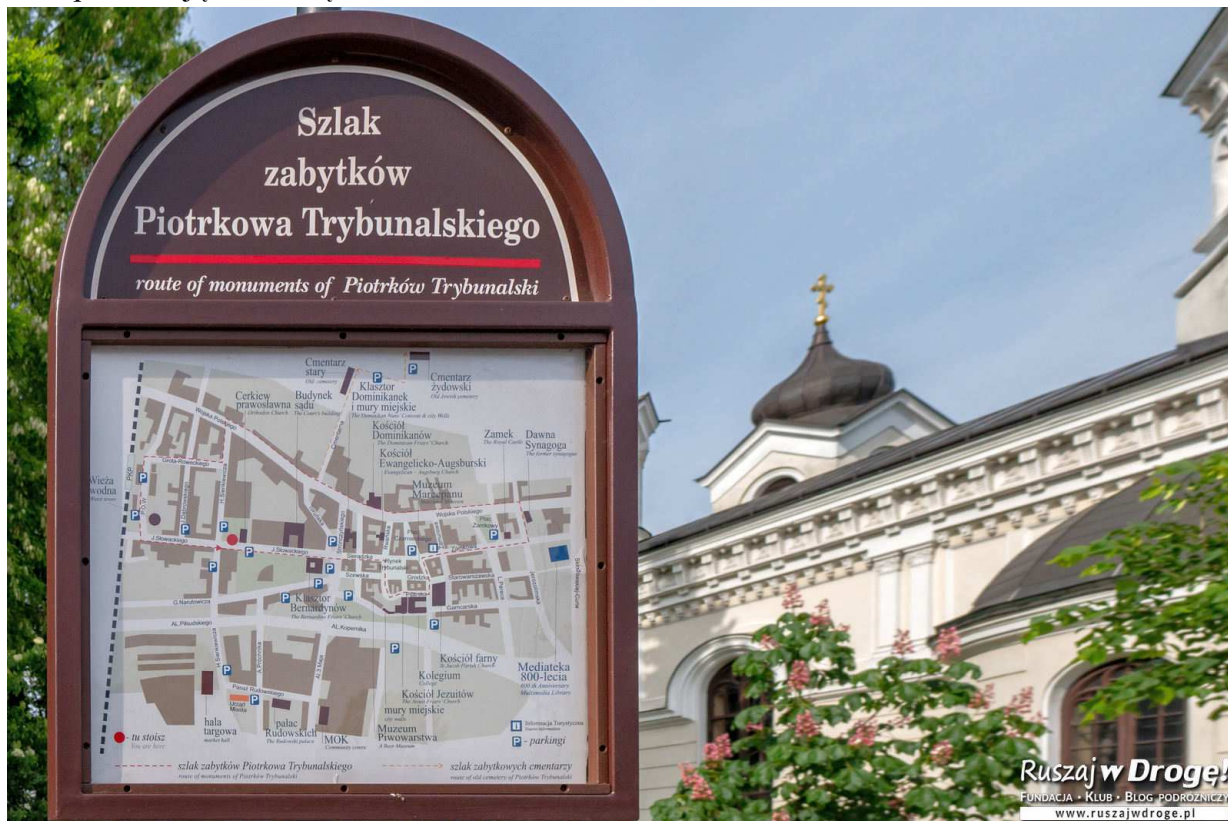
2017 – uroczystości 800-lecia miasta.

Piotrków Trybunalski ma tyle historii, że mógłby nimi obdzielić pół Polski. W mieście wciąż znajdziesz ślady pierwszych zjazdów sejmowych, pierwszego dwuizbowego parlamentu, czy Trybunału Koronnego. Na spacerze po dawnym Piotrkowie zobaczysz kamienice przy Starym Mieście, dawny królewski pałac, dawną synagogę i ślady fundamentów po dawnym ratuszu.

Twój plan na spacer po Piotrkowie.

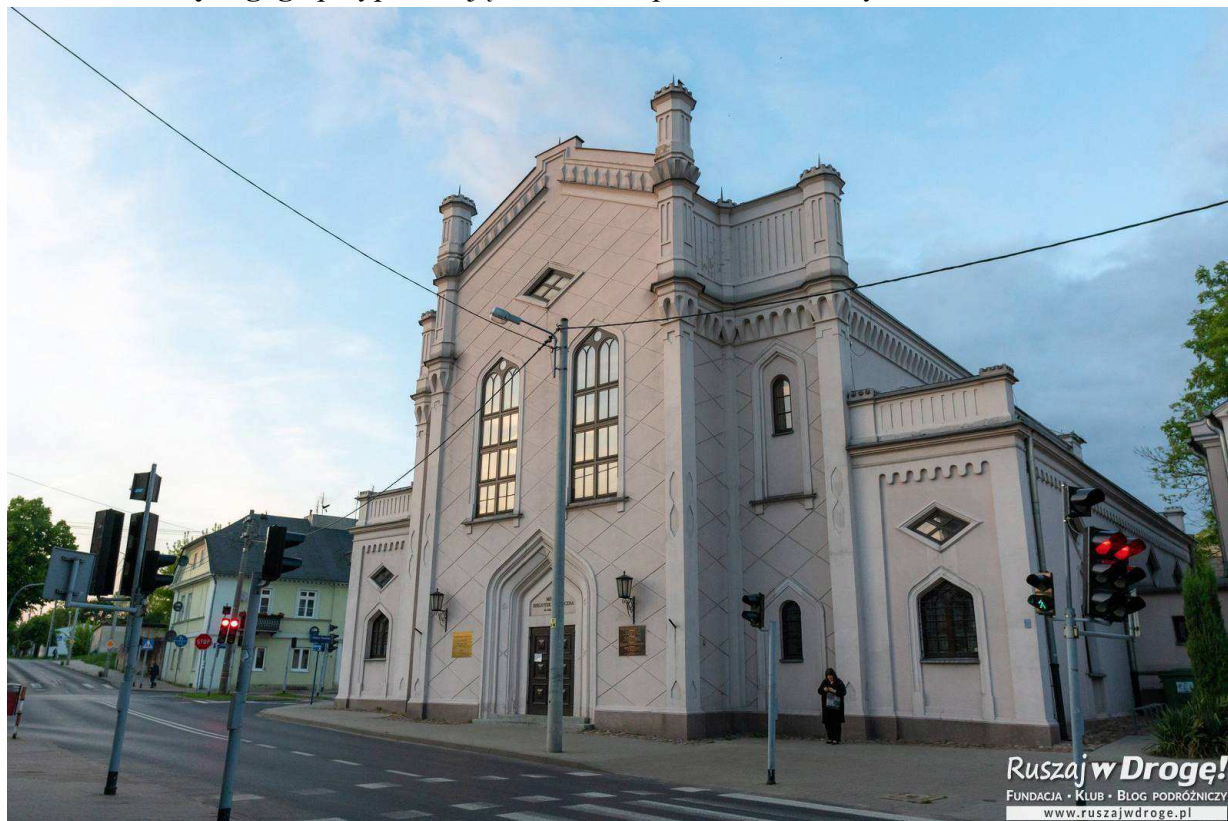
1. **Informacja Turystyczna**, od której zaczniesz i w której dostaniesz plan miasta oraz ulotki poszerzające wiedzę o mieście.

2. **Zamek**, (w rzeczywistości królewski pałac), gdzie odbywały się sejmy, a w którym dziś działa muzeum.

3. **Dawna Synagoga** przypominająca o historii piotrzkowskich Żydów.

4. **Fara a dzisiaj Bazylika Św. Jakuba Apostoła**, z której kiedyś wychodziła procesja z obrazem na obrady Trybunału Koronnego.

5. **Kościół jezuitów z obrazem Matki Boskiej Trybunalskiej**.

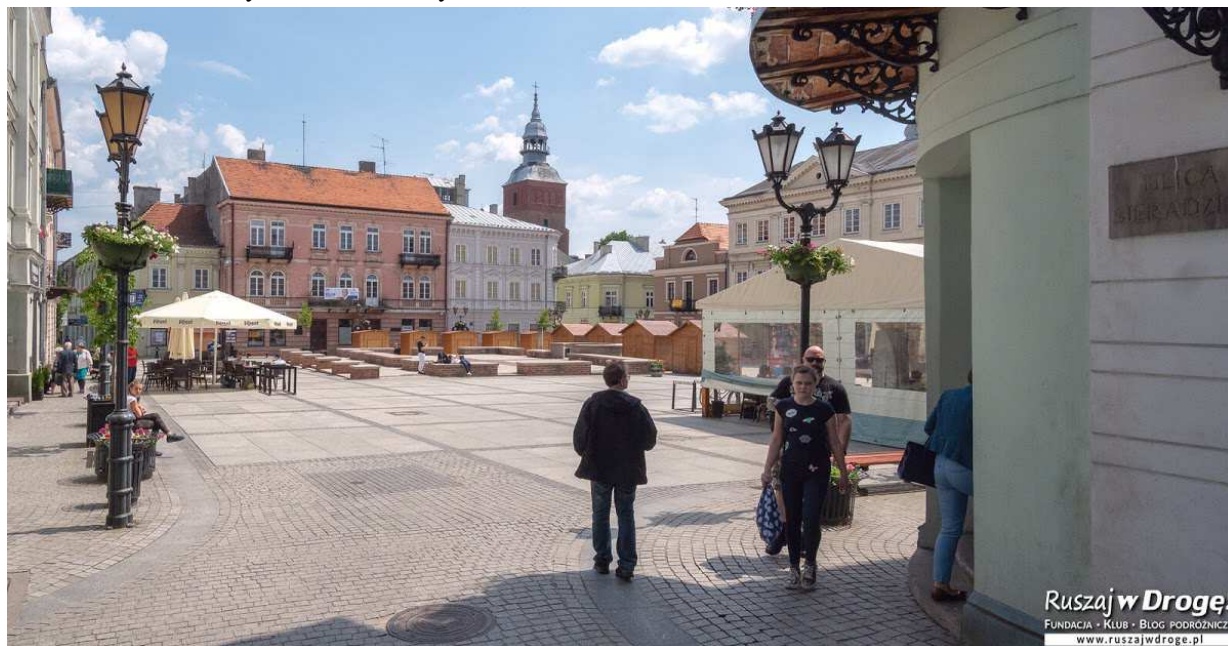
6. **Dawne kolegium jezuickie**, w którym dziś mieści się szkoła, a przed nią stoi pomnik słynnego astronoma.

7. **Muzeum Marcepanu**, gdzie zrobisz swój własny smakołyk.

8. **Rynek z kamienicami** i zaznaczonymi fundamentami dawnego ratusza, w którym kiedyś obradował Trybunał Koronny.

9. **Kościół Akademicki** Panien Dominikanek z obrazem Matki Bożej Śnieżnej i działające przy nim Centrum Idei ku Demokracji.

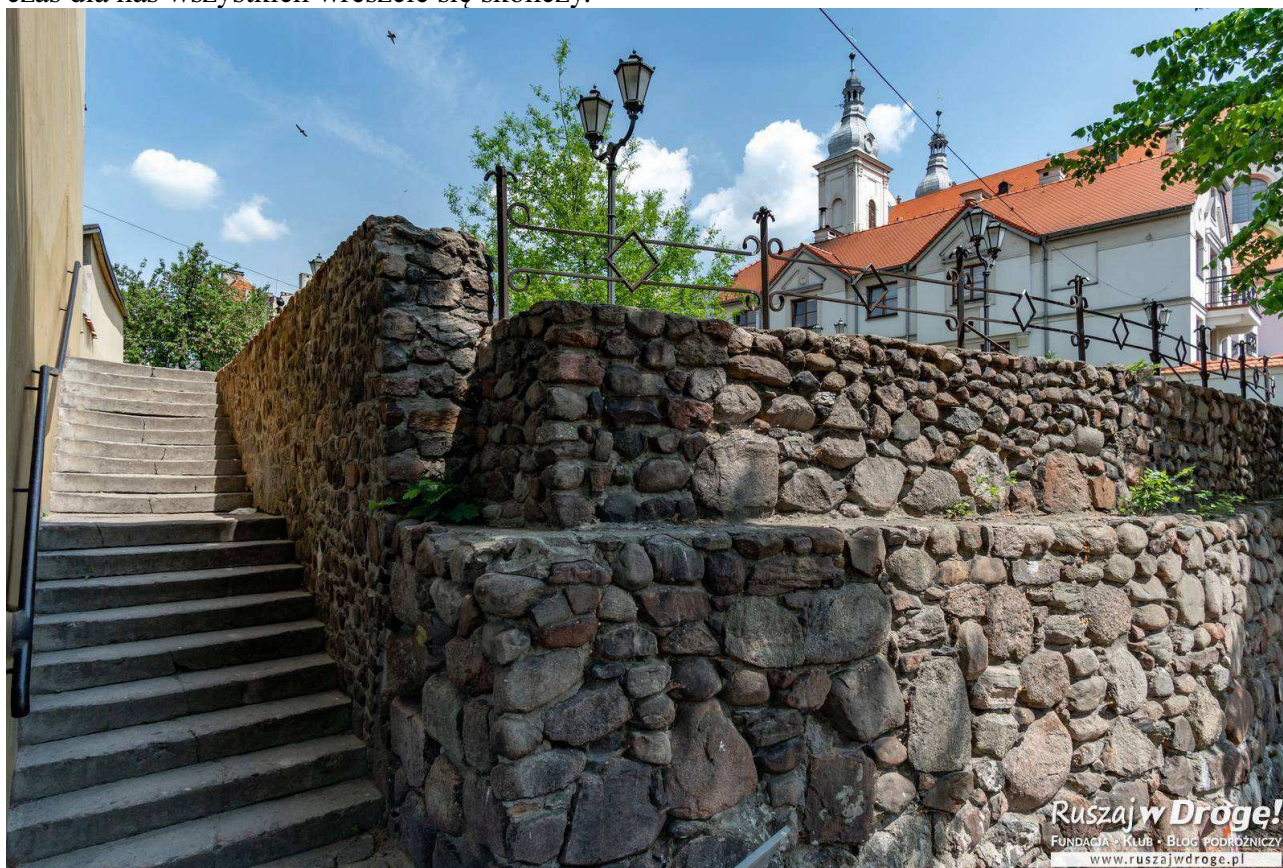
10. Kościół ojców Bernardynów z obrazem Matki Boskiej Piotrkowskiej.

I koniecznie trzeba odwiedzić nowo wybudowaną Mediatekę.

Jest jeszcze wiele ciekawych miejsc w naszym mieście, ale to sami je znajdziecie, jak ten trudny czas dla nas wszystkich wreszcie się skończy.

Pozdrawiam
Marlena Mastalerz